

**Cursus theologici iuxta scholasticam huius temporis
Societatis Jesu methodum tomus ...**

Amico, Francesco

Duaci, 1640

II. An Verbum diuinum importet respectum ad creaturas ratione
proprietas personalis, an ratione notitiæ absolutæ, quam essentialiter
includit?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82000)

cto: nam licet hoc verum sit de verbo creato, falsum est de Verbo increato. Cuius discriminis ratio est, quia Verbum increatum ratione notitiæ absolutæ, quam includit, identificatur cum omnibus personis, atque ad eod aliquam personam potest intelligere Verbo ab alio producto: Verbum autem creatum non potest uniri, nisi cum eo, à quo producit; & quia ad intelligendum requiritur, ut intelligens informetur actu ipso intelligendi, nequit unus intelligere Verbo ab alio producto.

61. Ad sextam, distinguo maiorem: Verbum est actus vitalis immanens, terminatus relatione producti ad dicentem, concedo: est actus vitalis immanens, nulla relatione producti ad dicentem terminatus, nego. Vnde ad Minorem concedo, personas Diuinas esse vitaliter immanenter intelligentes, non per Verbum essentiale, quod nullum est, sed per actum ipsum intelligendi essentialem, communem omnibus personis.

62. Ad septimam, concedo Maiorem, quando Verbum non supponitur adæquatè productum. Quia igitur in Diuinis Verbum supponitur adæquatè productum à Patre, reliquæ personæ intelligentes, Verbum non produciunt, sed intelligunt tantum verbo à Patre producto. Ad probationem Maioris concedo, Verbum in nobis poni propter necessitatem intelligendi; nego autem ob eandem necessitatem poni in Deo, sed tum propter necessitatem loquendi, tum propter fecunditatem naturæ. Nam sine Verbo, nec esset propria locutio intra Deum, quia hæc in Deo saluari nequit, absque reali distinctione personarum loquentis & audientis; nec fecunditas naturæ, quæ essentialiter postulat adæquatam communicationem sui, non solum per actum volendi, sed etiam per actum intelligendi.

63. Ad octauam, neganda est sequela. Etenim in eo casu Deus non intelligeret Verbo à se producto, sed actu ipso absoluto intelligendi: quia, ut diximus, Verbum in Deo non est necessarium ad intelligendum, sed tantum ad loquendum, & ad naturæ fecunditatem. Vnde solum sequeretur, in eo casu Deum non fore loquentem, nec fecundum intra se.

64. Ad nonam, nego consequentiam. Ratio discriminis est, quia distinctio, quæ inter Verbum prolatum & proferentem intercedere debet, in verbo creato saluatur in sola qualitate absoluta cum relatione transcendentali ad proferentem, quia per solam qualitatem absolutam cum relatione transcendentali ad proferentem verbum creatum sufficienter distinguitur ab ipso proferente. At in Verbo increato talis distinctio saluari nequit in aliqua perfectione absoluta, quia omnis perfectio absoluta in Diuinis communis est omnibus personis: igitur saluari debet in aliqua perfectione respectiua, quæ est ipsa formalis relatio producti ad producentem. Ad probationem verò consequentiæ Respondeo, nos ex Verbo creato deuenire in cognitionem Ver-

bi increati, præcisè imperfectionibus, quæ cum ipso Verbo creato sunt annexæ, inter quas una est, ut distinguatur à proferente secundum perfectionem absolutam. Ad Confirmationem concedo, Verbum increatum non esse expressum, & manifestatum obiecti formaliter per relationem producti, quam supra notitiam essentialem superaddit, sed per ipsam notitiam absolutam, quam essentialiter includit.

SECTIO II.

An Verbum Diuinum importet respectum ad creaturas ratione proprietatis personalis, an ratione notitiæ absolutæ, quam essentialiter includit?

65. Omnes conueniunt, Verbum Diuinum, præter respectum ad Patrem dicentem, importare etiam respectum ad res, se ipso dictas & manifestatas. Fundamentum est, quia Verbum non solum est terminus à Patre productus, sed etiam actualis manifestatio, & declaratio omnium obiectorum, quæ sunt in mente Patris: ergo non solum ut terminus productus dicit respectum ad Patrem dicentem, sed etiam ut actualis declaratio obiectorum, ad obiecta declarata, & se ipso manifestata.

66. Consentiunt etiam omnes, priorem respectum ad Patrem dicentem esse realem; posteriorem verò rationis, eod quod ille constituat Verbum in esse personali, fundeturque in ipsa passiva origine producti; hic tantum consequitur ad primum, & fundatur in sola representatione, & manifestatione obiectorum, quæ in Deo realis non est: tametsi aliqui contendunt, hunc respectum Verbi ad res dictas esse transcendentalem. Vocant autem respectum transcendentalem, omnem respectum, sine quo vnum sine alio intelligi non potest, qui interdum est tantum secundum dici & solus respectus rationis, licet supponat fundamentum reale; ut in præsentem materia intentionalis expressio & declaratio obiectorum, in qua proximè fundatur iste respectus rationis, est realis perfectio in Verbo: consistit enim in reali representatione & comprehensione omnium obiectorum, quæ à quouis loquente dici, & representari possunt. Hoc autem maximam dicit perfectionem in Deo; dicit enim infinitam cognitionem declaratiuam & comprehensiuam rerum. Vltimò conueniunt, Verbum Diuinum principalem respectum manifestantis dicere ad obiectum primum, minus verò principalem ad obiectum secundarium. Etenim principaliter Verbum manifestat essentiam Diuinam, & totam Trinitatem, quæ est obiectum primum, quam creaturas, quæ sunt obiectum secundarium, Vterque tamen respectus tam ad obiectum

prima-

primarium, quàm ad secundarium est ratio-
nis; atque adeò ad utrumque se extendit præ-
sens controuersia, licet de solo obiecto secun-
dario explicite proponatur.

67. PRIMA sententia affirmat, hunc res-
pectum conuenire Verbo, ratione solius
notitiæ absolute, in ipso essentialiter in-
clusæ. Est S. Thomæ 1. p. quæst. 34. artic. 3.
ad 1. & quæst. 4. de verit. artic. 5. ad 4. & 4.
cont. gent. ca. 13. Scoti quolib. 8. artic. 3. &
in 2. distinct. 1. quæst. 1. Richardi in 1. di-
stinct. 27. artic. 2. quæst. 3. ad 1. May-
roni quæst. 4. Lychei ibid. quæst. vnica,
Capreoli quæst. 2. artic. 1. conclus. 5. & ar.
3. Ad argumenta cōtra 5. conclusionem, Ca-
iet. & Ferrariensis locis præcit. Molinæ 1. p.
quæst. 27. artic. 1. disput. 7. Suarez lib. 9.
de Trinit. cap. 6. in fine, Zumel 1. p. loco
cit. quæst. 2. Fundamentum est, quia Verbum
non habet respectum manifestantis, nisi in
quantum exprimit obiectum manifestan-
dum: exprimit autem illud ratione cogni-
tionis essentialis, non autem ratione proprie-
tatis personalis: quia cum hæc sit pura rela-
tio producti ad producens, non habet vim
exprimendi obiecta.

68. SECUNDA sententia docet, hunc
respectum conuenire Verbo ratione solius
proprietas personalis. Est Henrici in sum-
ma p. 2. artic. 59. quæst. 5. Aureoli in 1. dist.
27. p. 2. artic. 3. circa finem. Probatur hæc
sententia, nam si iste respectus conueniret
Verbo ratione essentialis, equè importaretur per
Filium ac per Verbum: atqui per filium talis
respectus non importatur: igitur non
conuenit Verbo, ratione essentialis, sed pro-
prietas personalis, quæ Verbum est forma-
liter Verbum. Maior patet, quoniam es-
sentialis æquè importatur per Filium ac per
Verbum: igitur si talis respectus conueniret
Verbo ratione essentialis, æquè importaretur
per Filium, atque importatur per Verbum.
Minor constat autoritate Augustini libro
83. quæstionum, quæst. 63. ubi exponens
illud, *In principio erat verbum*, docet, melius
hic interpretari Verbum, *ut significetur*, inquit,
non solum ad Patrem respectus, sed ad illa, quæ per
Verbum facta sunt, operatiua potentia. Confir-
matur, nam quod secundum propriam ra-
tionem nequit sine alio intelligi, connotat
illud. Sed Verbum, quæ Verbum est, nequit
sine eo, cuius est Verbum, intelligi: igitur
connotat illud. Maior clara est. Minor proba-
tur, tum ex Augustino 7. de Trinitate cap.
3. Si enim hoc verbum, inquit, quod nos profe-
rimus, temporale & transitorium, & se ipsum
ostendit, & illud, de quo loquimur: quanto magis
verbum Dei, per quod facta sunt omnia ostendit
Patrem sicuti est: eadem ratione dicere pos-
sumus, quod ostendat omnia per ipsum dicta
& manifestata. Tum ratione, nam Verbum,
alicuius est Verbum: implicat igitur, cogno-
scere Verbum absque eo, cuius est Verbum:
Ergo de ratione Verbi est, connotare omnia
per ipsum dicta & manifestata.

69. TERTIA sententia docet, huiusmodi

respectum ad creaturas conuenire Verbo, ra-
tione vtriusque & proprietatis personalis, &
notitiæ essentialis. Ita Vasquez 1. p. disput.
144. cap. 2. Ruiz disp. 62. sect. 2. & 3. Zuniga
disp. 9. dubio vlt. Quæ sententia probabilior
est, pro cuius explicatione,

79. DICO PRIMÒ. Verbum Diuinum non
dicit respectum ad creaturas se ipso dictas &
manifestatas, ratione solius notitiæ essentia-
lis. Fundamentum, quia quod conuenit
Verbo ratione solius notitiæ essentialis, con-
uenit omnibus personis: atqui dicere respec-
tum ad creaturas quatenus dictas & mani-
festatas, non conuenit omnibus personis: igitur
non conuenit Verbo ratione solius notitiæ
essentialis. Maior cum consequentia pa-
tet. Minorem probò, nam si dicere respectum
ad creaturas, quatenus dictas & manifestatas,
conueniret omnibus personis, æquè bene
creaturæ dicerentur Patri & Spiritu Sancto,
ac dicuntur Verbo: at falsum est, creaturas
dici Patri & Spiritu Sancto, sicut dicuntur
Verbo. Igitur dicere respectum ad creaturas,
quatenus dictas & manifestatas, non conuenit
omnibus personis, sed soli Verbo.

71. DICO SECUNDÒ. Verbum Diuinum
non dicit respectum ad creaturas, quatenus
dictas & manifestatas ratione solius proprie-
tatis personalis. Fundamentum, quia dicere
respectum ad creaturas, ut dictas & manife-
stas, essentialiter includit respectum ad crea-
turas, ut representatas. Nequit autem Ver-
bum Diuinum dicere respectum ad creatu-
ras, ut representatas ratione solius proprie-
tatis personalis. Minor patet, quoniam proprie-
tas personalis Verbi est sola relatio producti
ad producentem. Nulla autem relatio Diuina,
ut sic est representatiua & expressiua alicuius
objecti: alioqui aliquid obiectum cognosce-
ret vna persona, quod non cognoscerent re-
liquæ. Maior probatur, nam dicere respec-
tum ad creaturas, ut dictas & manifestatas,
est connotare illas, ut ab aliquo alicui locu-
tione manifestandas: hoc autem essentialiter
involuit notitiam essentialem expressiuam &
declaratiuam obiecti manifestandi, non enim
loquens manifestat alteri obiectum, nisi me-
dia notitia expressiua & declaratiua ipsius
objecti manifestandi, ut patet cum volumus
aliquam rem alteri locutione manifestare,
manifestamus illam medio Verbo vocali si-
gnificatiua mentalis, quo mediante exprimi-
mus rem ipsam, quam alteri intendimus ma-
nifestare.

72. DICO TERTIÒ. Verbum Diuinum
respicit creaturas, ut dictas & manifestatas
ratione vtriusque perfectionis tam essentialis
notitiæ, quam quidditatiuæ includit; quàm
personalis proprietatis, qua constituitur in
ratione verbi ut sic. Fundamentum est, quia
respicere creaturas, formaliter ut dictas &
manifestatas, siue potius ut dicendas & ma-
nifestandas, non dicit purum respectum re-
presentantis ad representatum, siue cogno-
scentis ad cognitum; alioqui competeret
omnibus Personis, cum omnes personæ ra-
tione

Vasquez.
Ruiz.
Zuniga.

S. Thomas.

Scotus.
Richardus.
Mayronus.
Lycheus.
Capreolus.
Caletan.
Ferrariensis.
Molina.
Zumel.

Henricus.
Aureolus.

August.

Augustin.

tione notitiæ essentialis cognoscant & representent sibi creaturas & reliqua obiecta: sed dicit peculiarem respectum ad res locutione dicendas & significandas, qui præter notitiam essentialem expressiuam rerum dicendarum, superaddit peculiarem respectum locutionis seu dictionis, quæ res per Verbum locutione seu dictione prolaturæ, sunt ab aliquo alicui dicendæ ac manifestandæ. Qui respectus, ut patet, non conuenit Verbo Diuino, nisi ratione proprietatis personalis, quæ ut terminus locutionis dictionis-que paternæ peculiari ratione connotat res, se ipso à Patre sibi ipsi dicendas ac manifestandas.

73. Confirmatur primò. Quia si Pater non produceret Verbum, sed solum intelligeret, res ab ipso intellectæ non dicerentur dictæ & manifestatæ, sed tantum intellectæ & repræsentatæ. Igitur ratio dicti & manifestati superaddit aliquem respectum supra rationem intellecti & repræsentati: atqui hic alius esse non potest, quam respectus proueniens ex personali proprietate Verbi producti: nam eo tantum sublato tollitur iste respectus, & eo tantum posito ponitur.

74. Confirmatur secundò. Nam hæc omnia in Diuinis sibi correspondent, locutio actiua dicentis, locutio passiuæ Verbi, & res Verbo dicta ac manifestata. Atqui locutio actiua, præter notitiam essentialem, includit proprietatem notionalem personæ proferentis: locutio passiuæ, præter eandem notitiam essentialem, includit proprietatem notionalem Verbi prolatis: ergo & res ipsæ Verbo dictæ, præter respectum, quem dicunt ut cognitæ & repræsentatæ, proueniens ab essentiali notitia cognoscente & repræsentante, superaddunt peculiarem rationem dicti & manifestati, proueniens remotè quidem à dictione & manifestatione actiua loquentis, proximè verò à dictione & manifestatione passiuæ Verbi producti.

75. Dices hinc tantum sequi, hunc respectum conuenire Verbo ex peculiari modo, quo illi ex vi propriæ originis debetur notitia communis manifestatiua rerum, non autem ex vi propriæ personalitatis. Respondeo negando sequelam, nam idè vi propriæ originis debetur Verbo notitia communis manifestatiua rerum, quia vi suæ personalitatis exigit illam, ut complementum dictionis passiuæ, qua constituitur personalitas Verbi, mediante qua, Verbum ipsum peculiarem respectum dicit ad res, se ipso dicendas & manifestandas.

76. Atque hæc tertia sententia conciliat inter se duas præcedentes. Nam prima intelligitur de respectu expressionis & repræsentationis rerum, qui essentialiter includitur in ipso respectu dictionis & manifestationis eandem. Talem enim respectum representationis & expressionis habet Verbum formaliter ratione notitiæ communis, cuius tantum est res exprimere & repræsentare. Secunda verò intelligitur de peculiari respectu dicentis &

manifestantis, quem Verbum addit supra communem rationem expressionis & representationis.

77. Ad fundamentum verò secundæ sententiæ, neganda est sequela maioris. Nam aliquid vi nominis explicite importat Verbum tam ratione naturæ communis, quam proprietatis personalis, quod formaliter non importat Filius, nam Verbum importat naturam sub explicita formalitate sapientiæ: Filius verò eandem importat sub explicita formalitate essentiali. Item Verbum importat personalitatem sub explicita ratione dictionis seu locutionis passiuæ: Filius verò eandem proprietatem personalem importat, sub explicita ratione generationis passiuæ: & quia respectus ad creaturas, ut Verbo dictas & manifestatas, immediatè fundatur in Sapientia essentiali, & dictione seu locutione personalis, idè potior est ratio, cur Verbum, quam Filius talem respectum dicat. Reliqua verò argumenta confirmant potius nostram sententiam.

78. Vltimò obiter hic adnotabo, non cohærenter philosophari eos, qui docent Verbum vi suæ processionis formalis non procedere ex cognitione creaturarum possibile, & tamen docent vi suæ proprietatis personalis dicere respectum ad creaturas posibles. Etenim si Verbum vi suæ processionis formalis non procedit ex cognitione creaturarum possibile, non potest vi suæ proprietatis personalis habere proximum fundamentum talis respectus ad creaturas. Sequela probatur, quia respectus ad creaturas supponit in Verbo aliquod fundamentum, à quo proximè oriatur: hoc autem aliud esse non potest, quam ipsa proprietas personalis vi suæ originis per se ex cognitione creaturarum producta: alioqui non esset maior ratio, cur Verbum potius, quam Spiritus Sanctus vi suæ proprietatis personalis talem respectum importaret. Nam licet talis respectus formaliter sumptus sit tantum rationis, fundamentum tamen, à quo proximè oritur, est reale, & intrinseca perfectio Verbi. Si autem ponatur, Verbum nullo modo per se procedere ex cognitione creaturarum, nulla peculiaris perfectio assignari poterit in Verbo, in qua talis respectus ad creaturas proximè fundetur.

79. Confirmatur, nam eiusdem perfectionis personalis esset Verbum, si per impossibile nulla cognitio creaturarum præcederet eius productionem, ac est nunc, cuius productionem de facto præcedit cognitio creaturarum possibile. Atqui si nulla præcederet cognitio creaturarum, nullum dicere posset respectum ad creaturas: ergo nec de facto talem respectum dicit nunc. Minor patet, quia si nulla præcederet notitia creaturarum, nullum esset in Verbo fundamentum ad talem respectum fundandum. Maior probatur, nam perinde se habet nunc ista cognitio creaturarum respectu productionis Verbi, ac si re ipsa non esset, cum nihil per se

influat

influat in productionem Verbi. Eam namque solum variant productionem alicuius termini, quæ per se ad talem productionem concurrunt: quæ verò tantum per accidens & concomitanter tantum concurrunt, nullo pacto variare possunt productionem termini; nam eodem modo se habent ad illam, ac si re ipsa non essent. Vnde implicat in adiecto dicere, aliquid per accidens & concomitanter se habere ad productionem alicuius termini, & tamen substantialiter variari talem productionem, variat eo, quod tantum per accidens, & concomitanter se habet. Hinc constat, non bene philosophari Vasquez, qui dum negat, Verbum per se procedere ex cognitione creaturarum possibilem, tamen affirmat, Verbum per se importare respectum ad creaturas posibles, non solum ratione notitiæ communis, sed etiam proprietatis personalis.

SECTIO III.

*An Verbum procedat ex notitia
omnium, quæ formaliter
sunt in Deo?*

80. **C**UM Verbum diuinum vi suæ originis procedat, vt notitia genita à Patre generante, non solum respectum dicit ad generantem, sed etiam ad obiectum intelligibile, ad quod exprimendum procedit. Hinc grauis insurgit controuersia, ex quibus obiectis illud per se procedit. Dixi *per se*, nam concomitanter sicut omnia quæ sunt in scientia Patris, communicantur Filio; ita concomitanter procedit ex notitia omnium, quæ sunt in intellectu Patris, siue necessaria, siue libera illa sint. Est autem *per se* procedere, ita procedere, vt si cognitio talis obiecti non esset, nec productio Verbi esset, aut certe non cum ea perfectione, cum qua de facto est, posita tali obiecti cognitione. *Concomitanter* autem ex cognitione talis obiecti procedere, est ita procedere, vt si cognitio talis obiecti non esset, adhuc productio Verbi esset cum eadem omnino perfectione, cum qua de facto est. Porro quatuor sunt, quæ per modum obiecti terminant scientiam Patris, ex cuius notitia gignitur Verbum; essentia Diuina eiusque attributa, personalitates, creaturæ posibles, futura contingentia siue absoluta, siue conditionata. In hac sectione disputabimus, an Verbum procedat ex cognitione omnium, quæ formaliter sunt in Deo. (Sunt autem hæc essentia Diuina, attributa, & personalitates) in sequenti verò, an etiam ex cognitione eorum, quæ eminenter in Deo continentur: sunt autem hæc creaturæ tum posibles, tum futuræ.

81. PRIMA sententia negat, Verbum per

se procedere ex notitia omnium, quæ formaliter sunt in Deo, sed tantum ex notitia essentia & attributorum. Est Scoti in 1. dist. 10. in fine, & dist. 32. & in 2. dist. 1. q. 1. & quodlibeto 14. Fundamentum est, quoniam ex illa notitia, per se procedit Verbum, cuius obiectum per se est principium productionis Verbi, quia omne obiectum est eorum principium intellectus ad Verbi productionem: hoc autem non potest esse, nisi essentia in sola paternitate existens; quia Filius & Spiritus sanctus, cum sint origine posteriores, nequeunt esse principium productionis Verbi: cum nullum posterius possit esse principium sui prioris. Igitur Verbum per se tantum procedit ex notitia essentia, non autem personarum. Reliqua argumenta pro hac sententia afferentur infra.

82. SECUNDA sententia affirmat, Verbum per se procedere ex cognitione essentia, attributorum, & personarum tum Patris, tum sui ipsius. Non autem ex cognitione Spiritus sancti, tanquam obiecti per se mouentis, & determinantis intellectum Patris ad productionem Verbi, sed solum concomitanter; necessarium tamen, eadem necessitate, qua cognitio Patris simul est cognitio essentia, & omnium personarum in eadem essentia subsistentium; non autem ea necessitate, qua principium requiritur ad productionem termini. Est Vasquez 1. p. disput. 142. cap. 4. qui putat, quod per se requiritur, vt obiectum ad productionem Verbi, per se etiam requiratur, vt principium motuum secundum esse intelligibile ad productionem Verbi. Quia igitur Spiritus sanctus non est principium motuum secundum esse intelligibile ad productionem Verbi, per consequens nec erit per se obiectum Verbi. Probat autem hanc sententiam duplici ratione.

83. PRIMA ratio est. Illud dicitur principium se alicuius operationis, quo posito ponitur, & quo sublato tollitur operatio, saltem secundum nostram considerationem. Atqui sublato Spiritu sancto, eiusque processione, hoc est à nobis non considerata, adhuc intelligimus integrè productum Verbum à Patre, cum ijs omnibus perfectionibus, quæ illum constituunt perfectum Deum. Igitur Spiritus sanctus eiusque processio, vt cognita non est per se requisita ad Verbi productionem. Minorem probat, nam tria tantum sunt principia per se requisita, & sufficiëntia ad productionem Verbi, essentia eiusque attributa, tanquam terminus formalis per generationem Verbo communicanda: Paternitas, tanquam relatio principij proprii & per se generationis; & filiatio, quæ tanquam correlatio simul intelligitur & generatur intellectio- ne notionali Patris. Cetera verò concomitanter tantum se habent ad rationem principij, per se requisiti ad productionem Verbi.

84. SECUNDA ratio est. Si Verbum procederet ab Spiritu sancto, tanquam ab obiecto per se requisito, esset imago ipsius: conse-